

Appell 17.mai 2020 ved minnestøtten v/Anne Turid Rostøl

Kjære alle sammen!

Gratulerer med dagen! Frihetens dag-og barna sin dag.

Her ved minnestøtten over Tobias Rostøl og Magnus Tonstad minnes vi disse to som mistet livet på Knaben under krigen .De fikk aldri oppleve frigjøringen av Norge i 1945.

I Norge har vi en flott tradisjon for feiring av 17.mai. Dagen feires med stor glede. Vi pynter oss i bunad og det fineste vi har. Norske flagg har vi med oss i toget. Pølser, is og brus i store mengder blir spist. Det å feire med slik glede er det ikke så mange land som har mulighet til.

17.mai er en historisk viktig dag-en dag der vi minnes dem som kjempet for fred, frihet og demokrati. Det er en dag som minner oss om hvordan Norge i 1814 fikk sin grunnlov. Den ble beseglet og underskrevet av medlemmene av riksforsamlingen på Eidsvoll.

Det å få lov å feire 17.mai var på 1820-tallet en kampsak. Kong Karl Johan forbød i 1828 feiringen. Våren 1829 samlet studenter seg foran Oslo domkirke-og «torgslaget» ble utkjempet. Henrik Wergeland ropte høyt:»Leve konstitusjonen».Konstitusjonen var grunnloven. En rekke demonstranter ble ridd ned,og folket reagerte med raseri.

Etter dette ble feiring av nasjonaldagen tillatt,men først fire år senere-i 1833-ble den første offisielle tale i anledning dagen holdt .Taleren var Henrik Wergeland. Det krevde stort mot og engasjement å kjempe for frihet.

I 1870 tok Bjørnstjerne Bjørnson initiativ til det første offisielle barnetog i Oslo.Her kunne bare gutter delta. 19 år senere fikk også jentene lov å gå i barnetog.

I dag gleder vi oss over friheten vi har fått.Den kom ikke gratis. Og den har kostet. Generasjoner før oss har kjempet,tapt-og ofret.Mange tårer har blitt felt på veien mot frihet.

I år feirer vi 75-års jubileum for Norges frigjøring fra tysk okkupasjon. 8.mai vaiet flaggene ved alle offentlige bygg,ved hytter og hus-i bygd og by. Et vakkert syn på en fin vårdag.

Likevel ble ikke denne markeringen som planlagt.Koronapandemien satte en stopper for det. En del av våre motstandsfolk fra 2. verdenskrig var denne dagen inviterte for at de skulle hedres.Få av disse lever i dag.La oss håpe de får leve lenger slik at de neste år kan få oppleve å den heder ,ære og anerkjennelse de fortjener.

Også våre krigsseilere bør få langt mer oppmerksomhet og anerkjennelse enn hva de så langt har fått.De ofret mye på sine seilaser ute på havet.Mange mistet livet under angrep fra tyske ubåter og bombefly. Andre slet resten av livet med senskader og psykiske lidelser som følge av påkjenningene de gjennomgikk.

Heller ikke nasjonaldagen vår blir helt som planlagt i år. Vi er under angrep igjen.Fienden heter denne gang Korona.En hel verden er rammet. 12.mars ble Norge stengt ned.Våre liv ble satt på vent.Vi ble igjen satt på prøve-gamle og unge.Store og små.Om enn på en litt annen måte enn under krigen.

Men vi ser ut til å ha bestått prøven –så langt. Men det koster. Liv har gått tapt, spesielt de eldre har vist seg sårbare. Vår frihet har blitt rammet på den måten at vi ikke lenger kan bevege oss fritt.Mange har følt på ensomhet,isolasjon og frykt.

Men under krisetider mobiliserer vi og henter frem det beste i oss. Som nasjon har vi før vært satt på prøve, og nå viser vi igjen hva som bor i oss som folk. Den nasjonale dugnaden er vi alle med på. Datateknologien hjelper oss med å holde møter, undervisning, kort sagt: å holde samfunnet i gang på et vis. Mange finner gode løsninger. Og alle henter frem det beste i seg for å bidra.

På det medmenneskelige plan viser folk sine beste sider. Mange eldre og de i utsatte grupper har fått hjelp av gode naboer, slekt og venner med handling når de selv ikke kunne gå i butikker. Andre forteller om hyggelige og uventede telefonsamtaler. Vi er flinke til å bry oss om hverandre.

Likevel har en del mennesker lidd i denne perioden. Jeg tenker på eldre, barn- samt dem som er i risikogrupper. Noen forteller at å klamre seg fast til de daglige rutiner har holdt dem oppe. La oss huske på de eldre, og de som er mye alene. Ta heller en telefon for mye. Noen trenger å høre din stemme i den andre enden.

Heldigvis er landet vårt på vei til å åpnes forsiktig opp igjen nå. Man tar det langsomt, og vi manes fortsatt til å være forsiktige. Ord som smittevern, håndhygiene, pandemi og avstand har nå blitt en naturlig del av vår daglige tale.

Vi er alle med i et stort nasjonalt forsøk, for dette viruset vet ingen nok om enda. Kan hende vi får nye tilbakeslag i form av nye smittebølger. Kanskje blir vi satt på nye prøver. Vi har måttet ofre, noen mer enn andre. Liv har gått tapt. En del mennesker har ingen jobb å vende tilbake til når dette er over. Andre er permiterte. Noen lever i stor usikkerhet når det gjelder sin arbeidsplass. Vi lever heldigvis i en velferdsstat med gode støtteordninger der man prøver å hjelpe så langt som mulig.

For mange barn var det stor stas å få komme tilbake til barnehage og skole. For ansatte på disse plassene var det like stas å møte barna igjen. Mange elever sier de har savnet venner- men også lærerne sine. Slikt er rørende for lærere å høre.

I tider som dette er vår nasjonaldag like viktig som før, ja, kanskje mere viktig. Den er noe trygt og fast, den betyr tradisjon. I krisetider betyr dette mye. Vi trenger noe å se frem til, å glede oss over, etter uker med hjemmekontor, stengte skoler og barnehager, uvisshet, frykt og isolasjon.

Barna, de eldre- og de mest sårbare blant oss, trenger særlig at vi markerer nasjonaldagen i år. For mange har dette vært en tung tid. Derfor skal vi feire på vår måte- i noe enklere skala- men feire skal vi. Det blir annerledes i år. Likevel skal vi være glade for dem vi har rundt oss. Etter det vi nettopp har vært gjennom- og fortsatt står i- verdsetter vi nok våre nærmeste på en annen måte.. Nå har vi sett at ingenting er en selvfølge. Vi må sette pris på det vi har rundt oss, også de små og nære ting.

Derfor skal vi synge «Ja vi elsker dette landet» sammen med resten av Norge klokken 13 i dag. Av full hals skal vi synge. Vi skal gjøre det i respekt for dem som har kjempet for friheten. Vi skylder dem det. Også for dem som har mistet livet under pandemien, for våre helsearbeidere, og for barna skal vi synge – hele Norge i et samlet kor.

Ha en fin- og annerledes-17.mai!